

MONUMENTE COMEMORATIVE (1916–1919)

Monumentul Eroilor de pe muntele MĂGURA

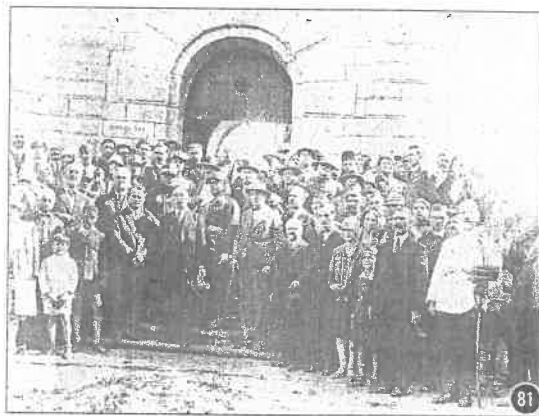
În memoria celor 14.000 de eroi sortiti să lupte și să moară pentru apărarea țării s-au ridicat numeroase monumente comemorative. Pe teritoriul orașului se găsesc 7 asemenea monumente.

Cel mai cunoscut este, fără îndoială, Monumentul Eroilor de pe Muntele Măgura.

Aflat la cota 504, într-o poziție care domină împrejurimile, cu frumoasa Mănăstire Măgura Ocnei doar la câțiva pași, acest monument atrage irezistibil privirile tuturor. Construcția sa a început în 1925 și prin efortul istovitor al celor 40 de pietrari și al militarilor care au transportat piatra de la circa 300 de metri distanță, el a putut fi inaugurat la 6 august 1928.

Până la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, monumentul era păzit zi și noapte de ostașii din garnizoana orașului. După război monumentul a fost lăsat în părăsire și paragină. El va fi restaurat prin efortul și străduințele colonelului (r) Nicolae Costin, în anii 1972–1974¹⁰³.

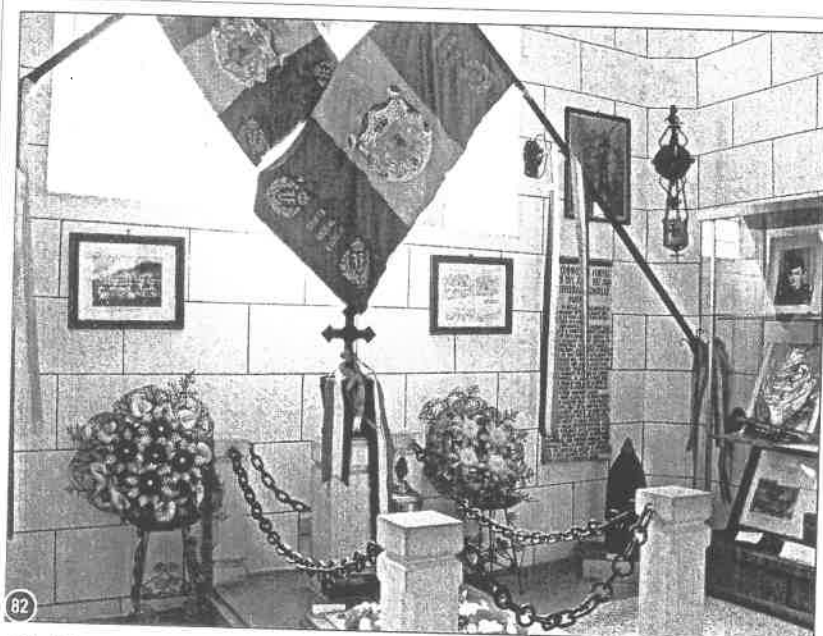
Monumentul s-a construit după proiectul arhitectului Constantin Ciogolea, fiu al orașului, stabilit la București. Are o înălțime de 22 m și este în întregime din piatră cioplită. La parter era o cameră de refugiu cu portretele Regelui

❶ Aspect din timpul inaugurării Monumentului Eroilor, de pe Muntele Măgura (august 1928)

Ferdinand I, al Reginei Maria, în mărime naturală, și al lui Carol al II-lea în uniformă de vânător de munte. Exista și un mic muzeu cu fotografii, memorii de război, printre care și a generalului Henri Mathias Berthelot, cărți poștale scrise pe coji de mesteacăn, trimise de pe câmpul de luptă acasă de către ostași¹⁰⁴.

După 1975, prin stăruința aceluiași inimos colonel (r) Nicolae Costin s-a reamenajat la primul etaj un mic muzeu cu fotografii, armament, uniforme, planuri de luptă, tablouri, medalii, decorații, arme ș.a.¹⁰⁵, care sugerează dramatismul acelor luni de foc din vara anului 1917, când la Coșna și Cireșoaia s-au purtat cele mai crâncene lupte de pe frontul românesc. Muzeul așteaptă noi donații în obiecte și documente care să îmbogățească patrimoniul existent.

82 Monumentul Eroilor, de pe Muntele Măgura. Parter. Mormântul „Eroului Necunoscut” și două drapele de luptă

La parter există o emoționantă placă comemorativă pusă pe mormântul eroului necunoscut:

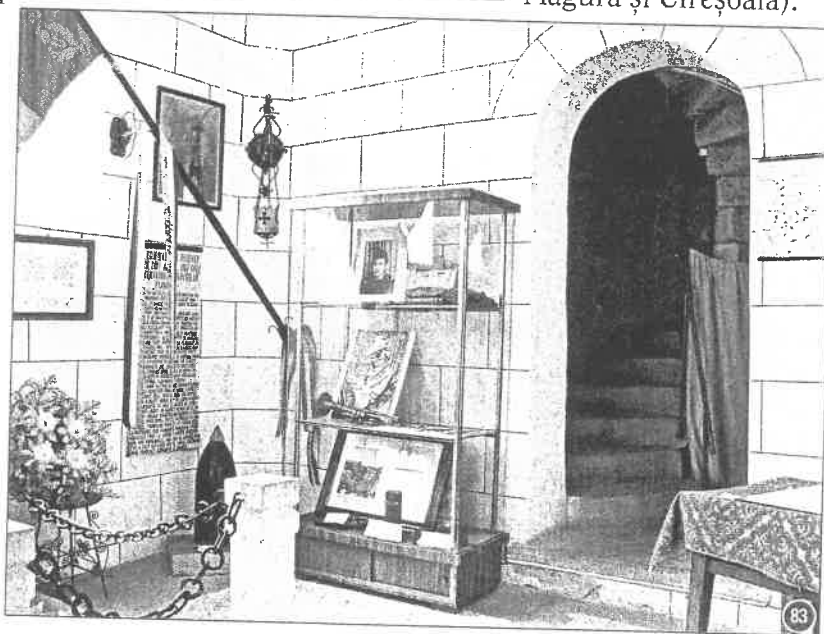
„Ostași ce-ați căzut
pentru țară,
Viteji ai credinței,
soldați,
Oriunde în morminte
voi stați,
Vă fie țărâna ușoară!
(Eroilor căzuți în
războiul 1916–1919)”.

Deasupra acestei plăci comemorative străjuiesc două frumoase drapele de luptă din Războiul de Independență (1877)¹⁰⁶.

Și astăzi, vizitatorul care se încumetă să urce pe Muntele Eroilor

SPUNEȚI GENERAȚIILOR VIITOARE CĂ NOI NE-AM FĂCUT DATORIA

(Text, pe arcada exterioară de la primul etaj)

83 Monumentul Eroilor, de pe Muntele Măgura (cota 504 m). Parter. Aspect cu exponate documentare și scările care urcă la cele 2 etaje ale monumentului, care găzduiesc, la rândul lor, alte exponate tematice

Enumerăm doar câteva din tablourile în ulei expuse aici și care constituie adevărate documente în imagini: portretul mareșalului Alexandru Averescu (de col. (r) Popescu Drăgușeni); *Asaltul Cireșoaiei* (de col. (r) Nicolae Nica; *Post de prim ajutor regimentar* (la vechiul Schit „Măgura Ocnei”, de slt. (r) Nicolae Petrovici). Aceste tablouri au fost realizate în anul 1977, când s-au împlinit șase decenii de la luptele purtate pe înălțimile din apropiere (Coșna, Măgura și Cireșoaia).

de entuziasm, filfiri de tricolor și încredere în viitor. Ceilalți au mai fost și în alte părți, eu trebuia să-mi îndeplinesc și sarcinile de servicii la gara din Teiuș. Îmi amintesc că am ieșit din tură chiar în preseara adunării. Incepuseră să vină trenurile cu delegați pentru adunare. La Teiuș schimbau locomotivele. Se dădeau jos, cîntau Hora Unirii și jucau de duduiău peroanele. Am trecut în lung de la biroul de mișcare înspre restaurantul gării. Tocmai sosise un tren și din el coborîseră sute de români, unii militari, alții țărani, în haine de sărbătoare. Imediat s-a făcut o horă întreită. În hora mică din mijloc se remarca un stegar, frumos ca un brad. Ne-am prins și noi în joc, pe urmă am intonat în cor marșurile naționale atît de dragi.

Veniseră cu un tren de marfă garat pe linia a doua. La un moment dat mecanicul de locomotivă a dat semnal de plecare din sirenă. Atunci cineva a strigat: haideți fraților că pleacă trenul! și mulțimea în cîntece și urale s-a urcat în vagoane. Stegarul de care aminteam mai înainte se opri în ușa unui vagon, rezemat de bara de fier și flutura steagul tricolor. În momentul în care trenul s-a pus în mișcare s-a auzit o scurtă rafală de mitralieră, trasă din locuința restauratorilor de gară, frații Breiner. Am văzut că stegarul s-a dat pe spate, a lăsat steagul vecinului de lîngă el și mai mult nu am apucat să văd deoarece pe linia întâia erau garate vagoanele de magazie...

Eu am venit la Alba Iulia, mai tîrziu, cu un tren de noapte. În gară am dat peste mulțime de oameni care vegheau trupul stegarului ucis în Teiuș. Am aflat că se numea Ion Arion și era originar din Agrij, un sat de pe lîngă Turda. Cum era destul de tîrziu am tropăit pe peroanele din Alba Iulia pînă cînd s-a luminat de ziuă. Tocmai cînd mă pregăteam s-o pornesc spre oraș a sosit un tren de pe Tîrnave din care s-au coborît și trei ofițeri români. Atunci am văzut pentru prima dată uniformă armatei române. I-am urmat și am venit în urma lor de la gară pînă la locul dintre Cetate și Dealul Furcilor. Spre locul adunării, prin noroi, urcau mii și mii de oameni. Ceea ce am reținut peste ani este dacă vreți o impresie de copil. Sus, deasupra zidului se aflau postați doi gardiști români îmbrăcați în haine din